

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**Міжнародна стратегія
економічного розвитку регіону**

**Международная стратегия
экономического развития региона**

**International Strategy
of Region Economic Development**

Матеріали
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, Україна, 3–5 вересня 2013 року)

Суми
Сумський державний університет
2013

**РОЗДІЛ 3 УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ
РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ ТА ПІДПРИЄМСТВА**

**РАЗДЕЛ 3 УПРАВЛЕНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИМ
РАЗВИТИЕМ РЕГИОНА И ПРЕДПРИЯТИЯ**

**SECTION 3 SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT
MANAGEMENT OF REGION AND ENTERPRISE**

**ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
(НА ПРИКЛАДІ ВИНОГРАДНО-ВИНОРОБНОГО
КОМПЛЕКСУ АР КРИМ)**

Баштова М. О.

КНУ імені Т. Шевченка, Україна

Поняття екологічної політики полягає у збереженні природних систем, підтримці їх цілісності й функцій життєзабезпечення для сталого розвитку суспільства, у підвищенні якості життя, поліпшенні здоров'я населення і демографічної ситуації, забезпеченні екологічної безпеки країни.

Головними цілями її є підвищення рівня суспільної екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки, досягнення безпечного для здоров'я людини стану довкілля, забезпечення екологічно збалансованого використання природних ресурсів та підвищення рівня суспільної екологічної свідомості.

Сутність державної екологічної політики полягає в сукупності стратегічних заходів, засобів, механізмів, інструментів та взаємоузгоджених дій органів державної влади та місцевого самоврядування для забезпечення розвитку держави в цілому та сталого збалансованого розвитку її регіонів, відповідно до поставлених цілей: створення повноцінного життєвого середовища для людей на усій території України; забезпечення просторової єдності держави; сталого збалансованого розвитку її регіонів.

Виноградно-виноробний комплекс в екологічній політиці займає важливе місце, адже він є достатньо прибутковим в нашій країні, тому необхідно здійснювати комплекс заходів, спрямованих на його розвиток. Вони можуть бути реалізовані через удосконалення матеріально-технічної бази, яка знаходиться далеко не на найкращому рівні, та створення умов для широкого впровадження нових біологічних засобів захисту виноградників.

На сьогоднішній день виноградно-виноробний комплекс (ВВК) є важливою складовою економіки АР Крим, проте характеризується дещо нестабільною ситуацією. Займаючи незначну питому вагу в площі сільськогосподарських угідь, ця галузь суттєво впливає на рівень соціально – економічного розвитку регіону. Сучасний стан виноградно – виноробного

комплексу характеризується скороченням загальної площі виноградних насаджень, зменшенням валового збору винограду. За даними 2011 року виробництво виноградного вина становило 5092,7 тис. дол., виробництво коньяку – 1074,4. Проте слід зазначити, що суттєве зменшення сировинної бази галузі не відобразилося на загальних обсягах виробництва виноробної продукції у регіоні. Тенденції щодо виробництва винопродукції в Криму навіть поліпшились.

На даний час виноградарством в АРК займаються 78 господарств 14 адміністративних районів. Однак наявні у Криму потужності виноробних заводів використовуються не повною мірою. Існуюча нині в АРК система управління виноградарсько – виноробним комплексом не має єдиної, чітко вираженої підрядності, що гальмує його збалансований розвиток.

Проте цей район має найсприятливіші в усій країні умови для процвітання галузі, тому саме тут зосереджена велика кількість виноробних підприємств, які відомі не лише в Україні, а й за її межами. Особливо багатий район Південного берега Криму. Серед найбільших підприємств варто відмітити «Інкерман», «Масандра», «Завод шампанських вин «Новий світ», «Золота балка», «Коктебель» та «Магарач».

Одним із найбільш відомих є «Інкерманський завод марочних вин». Він визнаний одним з кращих виноробних підприємств світу рішенням Міжнародної організації винограду і вина (МОВВ). Загальна площа виноградників становить близько 3 000 га, виробнича потужність заводу становить 33 млн. пляшок на рік. У компанії працює близько 1500 чоловік. Продукція поставляється не тільки на внутрішній ринок, але й на експорт – зокрема, в Росію, США, Німеччину, Польщу, Білорусію, Китай.

Національний інститут винограду і вина «Магарач» – один із найстаріших науково-дослідних закладів України, де народилась і сформувалась вітчизняна наука про виноград і вино. Сьогодні інститут – арена міжнародних зустрічей виноградарів і виноробів різних країн.

Проте сучасний стан галузі як регіону, так і країни загалом має нестабільний характер. Основними причинами, які зумовлюють виникнення проблем можна вважати економічну кризу України, недосконалість чинного законодавства з питань власності на землю, а також низький рівень доходу працюючих у виноградарстві. [1, С. 168–170] За технічним рівнем виноробства в країні і в регіоні відстає від країн Європи приблизно на 40 років. Технологічне устаткування вин заводів морально і фізично застаріло (ступінь його зношеності перевищує 50%). У той же час випуск устаткування для галузі практично припинений.

Ситуація, що склалася в галузі на сьогодні, не дає можливості подолати зазначені негативні явища.

Оптимальним є комбіноване вирішення проблеми: поступове зниження імпорту виноматеріалів і наливом вина з одночасним розвитком вітчизняної сировинної бази на основі впровадження інноваційно-інтенсивних технологій виробництва винограду, які забезпечують його ефективність за рахунок

зростання врожайності виноградних насаджень та підвищення якості продукції.

Згідно Програми розвитку виноградарства та виноробства на період до 2025 року розвиток виноградно-виноробної галузі регіону забезпечується шляхом:

- визначення пріоритетів розвитку виноградарства з урахуванням зональних та регіональних особливостей;
- подовження терміну дії Закону України «Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства»;
- розробка юридичного та технічного оформлення права оренди землі під виноградниками, формування ринку земель сільськогосподарського призначення;
- здійснення заходів щодо забезпечення якості продукції, регулювання попиту і пропозиції, захисту ринку від імпортової винопродукції та сировини низької якості;
- здійснення заходів щодо збільшення ємності ринку винограду та продуктів його переробки з урахуванням потреб населення, його купівельної спроможності та максимальних можливостей експорту;
- інноваційно-інвестиційного зміцнення матеріально-технічної бази виноградно-виноробної галузі, впровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;
- удосконалення системи управління у виноградно-виноробній галузі.

Інтенсифікація розвитку виноробного комплексу України має здійснюватись з використанням особливостей свого експортного потенціалу. Це стосується експортної орієнтації випуску кріплених вин типу портвейн, херес, мадера. Зональні особливості досліджуваної території в нашій країні сприятливі для вирощування сортів винограду, які є сировиною для виробництва даної продукції. Лише дві країни в Європі мають потенційні можливості для розвитку даної підгалузі – це Україна і Португалія.

Наприклад, для виробництва сухих вин необхідне вирощування виноградників, які потребують більше радіаційної сонячної енергії, ніж вона є на території навіть Південного берега Криму. Для виробництва ж коньячних виробів вирощування виноградників має бути орієнтоване на меншу кількість сонячної енергії, ніж ми її маємо на території АРК.

Отже, можна зробити висновок, що Україна має ефективно здійснювати свою діяльність в галузі виноробної промисловості, використовувати всі потенційні можливості для її інтенсивного розвитку, в даному випадку, точки зростання робити там, де є відчутні переваги. І звичайно, ж країна має забезпечити екологічну безпеку всіх виноградників і територій, які займає галузь виноробної промисловості АРК.

Основними пріоритетами екологічної політики стосовно ВВК має виступати створення умов для забезпечення екологічно збалансованого та ефективного використання і розвитку сировинної бази, широкого впровадження екологічно орієнтованих технологій ведення господарства в

цій галузі, а також здійснення дієвого контролю процесу виробництва екологічно якісної виноробної продукції.

1. Розвиток виноградарства і виноробства на Півдні України: ретросп. бібліогр. покажч./ Уклад.: О. Г. Пустова, О.О. Цокало, Д.В. Ткаченко, М. О. Семиліт. – Миколаїв: МДАУ, 2010. – 440 с.

2. Формування та реалізація національної екологічної політики України / [Веклич О.О., Волошин С.М., Жарова Л.В. та ін.]; за наук. ред. С.О. Лизуна; ДУ «ІЕПСР НАНУ». – Суми: Університетська книга, 2012. 336 с.

ПРИНЦИПИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Білецька Н. І.

*Український північно-східний інститут
прикладної й клінічної медицини, Україна*

Незалежно від пріоритетів соціально-економічного розвитку держави здоров'я громадян знаходиться за межами її концептуальних векторів чи ситуаційної багатofакторності. В галузевому розрізі охорона здоров'я посідає особливе місце в системі національної економіки та відіграє визначальну роль у рамках реалізації соціальної політики країни.

Станом на сьогоднішній день в Україні, – і це оптимістичне припущення, – лише 42% населення вважаються умовно здоровими, інші потребують лікування на системній основі. Серед причин смерті населення в нашій країні протягом 2010–2011 рр. перші два місяця посідають хвороби системи кровообігу та новоутворення [1]. При цьому незаперечним є факт впливу екологічних чинників на вказану невтішну статистику.

Крім того актуальним є врахування територіальних відмінностей екологічно спричиненої захворюваності населення. За показниками загальної захворюваності населення, захворюваності на рак тощо в результаті аналізу, викладеного в роботі [2], регіони України згруповані наступним чином: група із найнижчими показниками захворюваності: Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська та Чернівецька області; група із гіршими за середні в державі показниками захворюваності: Волинська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Полтавська, Харківська, Сумська області та м. Київ; група з критичними показниками захворюваності: Вінницька, Чернігівська, Запорізька, Київська, Черкаська Кіровоградська та Луганська області; група з катастрофічними показниками захворюваності: АР Крим, Херсонська, Одеська, Дніпропетровська, Миколаївська та Донецька області.

Загалом у Європі антропогенні екологічні чинники (забруднення води, забруднення повітря в приміщеннях і на відкритих територіях, хімічні відходи, транспорт і фактори, які викликають стрес, зокрема шум і робота) є причиною виникнення наступних основних захворювань: діареї, респіраторних інфекцій, онкологічних захворювань, психоневрологічних